

oculare și a integrării imaginii vizuale cu cea proprioceptivă.

Proiectarea în afara proceselor senzoriale, înseamnă însușirea lor de a ne da localizarea în spațiu și timp a stimulilor. Evident, imaginea psihică senzorială este prin excelență centrală și subiectivă. Noi însă reflectăm lucrurile ca aparținând lumii din afară, **existente acolo, acum, în astfel de combinații** și situații obiective, exterioare imaginii. Niciodată nu trăim impresia culorii ca aparținând creierului ci obiectului pe care îl vedem; nu simțim muzica în ureche, ci ca venind de la instrumentul, vocea, care o produce etc. Astfel, reflectarea adecvată a relației dintre subiect și obiect începe și se realizează încă de la nivelul senzorialității. **Această proiectare** este condiționată de sistemele de referință obiectiv existente în realitatea înconjurătoare: poziția în spațiu a obiectelor, prezența de excitanți simultani și succesivi, raporturile de distanță, mărime și formă ale obiectelor inclusiv interacțiunea personală a fiecăruia cu stimulii mediului înconjurător.

LIMBAJUL

DEFINIREA ȘI CARACTERISTICILE LIMBAJULUI

Limbajul face parte din obiectul și studiul psihologiei fiind o formă specifică de activitate subiectivă, de **comunicare** interumană, realizat prin intermediul **limbii** și al tuturor resurselor sale, prin forma sa de baza naturală și concretă, **vorbirea**.

În studierea limbajului, ca proces prin excelență psihologic, cercetătorii se sprijină pe datele oferite de alte discipline mai mult sau mai puțin apropiate; anatomia și fiziologia, lingvistica, logica, fizica (acustica), teoria informației, cibernetica, sociologia etc., conturându-se noi discipline de graniță ca, de pildă, psiholingvistica.

O altă caracteristică fundamentală a limbajului este activitatea sa ca mijloc de comunicare interumană.

În acest sens limbajul fiind una din manifestările esențiale ale vieții psihice este și una din trăsăturile distincte în raport cu celelalte viețuitoare, deoarece **numai omul** este singura ființă vorbitoare, ca ființă socială.

Procesele de comunicare umană sînt fundamentale în **organizarea oricărei grupări sociale**, deoarece în afara lor nu sînt posibile nici interacțiunea rațională a persoanelor, nici coordonarea lor conștientă și nici cooperarea și influența reciprocă a indivizilor în colectivitate.

Comunicarea, dispune de mai multe modalități:

- comunicare prin gesturi;
- comunicare afectiv-expresivă (mimică emoțională pantomimică);
- modalitate practic operativă, de efectuare concretă a unor acțiuni cu reproducerea lor directă de către ceilalți;
- comunicare atitudinală (postura);
- sistemul comunicării verbale (limbajul oral) realizat prin intermediul cuvintelor, al limbajului sonor;
- comunicare prin scris;
- comunicare prin simboluri logice, matematice ori prin imagini plastice artistice, constituind, în general, tot atîtea limbaje numite artificiale.

Fenomenul comunicării interumane este o realitate psihosocială, de relație interpersonală:

— **Comunicarea directă** dintre două persoane (dialog) care presupune un schimb de mesaje. Rolurile de emițător și destinatar-receptor, **se schimbă** alternativ; iar comunicarea se realizează prin verigi intermediare (ex.: comunicarea telefonică dintre două persoane este directă, la fel ca și transmiterea emoțională);

— **Comunicarea indirectă** (ex.: comunicarea convorbirilor de la radio, care se adresează concomitent tuturor auditorilor, iar în mod expres, nici unei persoane vizate, aceștia **neputînd să răspundă** la rîndul lor în procesul interacțiunii);

Se reține deci pentru natura psihosocială a comunicării umane prezența următoarelor elemente succesive;

- intenția comunicării (scopul);
- mijloacele psihosociale (modalitățile);
- efectele comunicării (modificările de comportament).

Procesul comunicării verbale se realizează ca un **sistem activ** de emisie—recepție a informațiilor, constituite în mesaje, purtate între cel puțin doi indivizi, interlocutori.

La modul cel mai general sistemul se compune din 6 elemente principale, 6 subansambluri:

— **expeditorul** sau emițătorul, generator de informații, la nivelul căruia se elaborează mesajele și se declanșează actul comunicării;

— **codul**, ca sistem de semne, prin care se semnifică ceva, adică se recepționează sau se transmite un mesaj informațional;

— **canalul de comunicare** este linia de transmisie a informației codificate;

— **mesajul** (conținutul informațional);

— **receptorul** sau destinatarul, adică instanța care primește mesajul și îl interpretează;

— **conexiunea inversă**, de la destinatar la emițător.

Pentru realizarea comunicării optime se cer neapărat și o seamă de condiții psihologice cum sînt:

— **consistența de conținut a comunicațiilor**, dată de cantitatea de informații principală despre fapte, evenimente, lucruri în legătură cu care ne pronunțăm;

— **condiția expresivității**, realizată prin formarea comunicării, prin intonație și calități stilistice ale limbajului prin folosirea celor mai adecvate expresii;

— **cerința inteligibilității** comunicării care depinde nu numai de caracterul logic organizat al celor expuse, dar și de raportul de accesibilitate de la interlocutor la expeditor; *inteligibilitatea comunicării este în funcție de forța de demonstrație (de argumentele) pe care o folosește cel care comunică.*

O altă caracteristică fundamentală a limbajului este — **limba**. Se face o distincție între **semnalizarea senzorială** și **semnalizarea intelectuală** sau semantică, care presupune semnificații de nivel conceptual, realizîndu-se la om (homo loquens sau vorbitor), cu ajutorul sistemului de coduri care este limba.

Limba este un sistem hipercomplex de comunicare socială, îndeplinind funcții esențiale în elaborarea și conservarea culturii. Ea este obiect de studiu pentru lingvistică (fonetica, sintaxa, semantica), urmărindu-se inventarul lexical, normele gramaticale și corelațiile cu activitatea cognitivă și cu practica.

Vorbirea, o altă caracteristică fundamentală a limbajului, este actul de **utilizare individuală și concretă a limbii** în cadrul procesului complex al limbajului. Vorbirea, face parte din limbaj, reprezentînd forma tipică a acestuia, de limbaj oral. Vorbirea este un limbaj în acțiune.

Limba, limbajul și vorbirea alcătuiesc trei aspecte al unui proces unitar. Se consideră că (P. Popescu — Neveanu) elementele acestei triade corespund elementelor unității dintre general, particular — tipic și singular. Sub acest unghi, este necesar să fie considerate și relațiile de continuitate și reciprocitate dintre lingvistică, psiholingvistică și psihologia limbajului.

Limbajul și gândirea sînt strîns legate și se intercondiționează, deși nu sînt fenomene identice. Luînd limbajul ca un proces comunicațional, trebuie să precizăm că transmite sau comunică un **mesaj**, un conținut informațional semantic. Toate conceptele, ideile, categoriile cunoașterii se formulează și se exprimă — cu necesitate — în cuvinte. Fiecare cuvînt are o semnificație principală și multe sensuri secundare. Cuvîntul este legat de propoziție ca și conceptul de judecată. Normele gramaticale și normele logice sînt solidare și simetrice. Între comunicațional (limbaj) și cognitiv (gîndire) se instituie un raport unitar. Limbajul este un ax al sistemului psihic care face posibil fenomenul de conștiință.

O altă caracteristică ar fi **modelul psihofiziologic al limbajului**, pe care îl amintim succint. În cadrul mecanismelor vorbirii se disting trei serii de elemente:

— **componentele energetice**, constînd din aparatul respirator și sistemul muscular aferent;

— **aparatură fonatoră**, constînd din coardele vocale fixate în laringe;

— **componentele dinamice** de rezonanță din cavitatea nazală și bucală; în acestea, mușchiul limbii ca modulator și buzele adoptă pozițiile necesare pentru a emite un sunet sau altul dintre consoane și vocale.

FUNCȚIILE LIMBAJULUI

Limbajul ca fenomen psihologic este **procesul individual** de folosire subiectivă și personală de către fiecare individ al sistemului general al limbii. Dacă limba unui popor este unică (română, engleză), și aceeași pentru toți membrii colectivității care o vorbesc, **limbajul se constituie diferențial**, în tot atîtea variante individuale cîți indivizi folosesc limba dată. El exprimă în fond, **gradul de interiorizare**, de însușire și stăpînire de către fiecare din noi a elementelor limbii.

De aceea unii dintre noi au un limbaj mai **bogat**, mai expresiv, plastic, iar alții un limbaj sărac, neexpresiv. Apoi persoanele dispun de un **limbaj gramatical** corect constituit sau incorect format. Unii dispun de un **debit verbal** abundent, precipitat și cu o slabă consistență informațională. În schimb sînt alții care au un limbaj **succint**, dar cu o mare concentrație de idei.

Limbajul **formulează, exprimă, detaliază și amplifică** diverse conținuturi psihice, precum imaginile senzoriale, cele recente și actuale, sau mai tardive din cunoașterea noastră, stările afective, intenționalitatea persoanei, scopurile etc. Prin acestea spunem că vorbirea configurează cunoașterea noastră de tip uman, deoarece numai datorită **mecanismelor vorbirii și verbalizării** tuturor impresiilor nou-venite se face posibilă conștientizarea stimulilor și integrarea proceselor psihice în activitatea subiectivă conștientă a omului.

Limbajul ca fenomen psihic îndeplinește mai multe funcții:

Funcția de comunicare cunoscută și sub denumirea de **transferare** a unui conținut de la o persoană la alta este cea mai importantă și constă în **nominalizarea** lucrurilor, a evenimentelor, realității, pe de o parte și în efectuarea **predicațiilor corespunzătoare**. Limbajul nu poate fi conceput numai ca producere și recepționare a semnelor verbale, latura exterioară a comunicării interumane. Funcția comunicativă a limbii și limbajului, prin excelență socială (pune pe oameni în relații reciproce), este indisolubil legată de **funcția cognitivă**.

Funcția cognitivă de integrare, conceptualizare și, în genere, de elaborare a limbii. Limbajul este implicat în toate procesele de cunoaștere prin cuvinte, care sînt purtătoare de informații și semnificații, facilitînd și mediînd **operațiile de generalizare și abstractizare**, permițînd explorarea și investigarea realității, îmbogățirea și clasificarea cunoștințelor (aprecierea, prelucrarea, sistematizarea, ierarhizarea).

P. Oléron, subliniază rolul deosebit de important al limbajului în **dezvoltarea intelectuală** a omului, distingînd două forme de influență și 2 feluri de efecte:

— de tip **instrumental** sau direct legate de calitatea limbajului ca unealtă (instrument) prin codare verbală.

«Că această codare are o valoare instrumentală este ușor de admis — scrie el — deoarece forma verbală discriminată sau categorizantă, mai ușor de memorat și de evo-

cat, permite depășirea ambiguității sau complexităților an
mitor situații». Limbajul oferă astfel o **modelare mintală**
realității percepute.

— de tipul **exercițiului** sau indirect care se referă
faptul că folosirea limbajului verbal, ca instrument în ac
tățile cognitive, duce la apariția, pentru subiect, a un
transformări necesare pentru buna folosire a uneltei re
pective (cunoștințe, priceperi, deprinderi dobândite pr
exersarea funcției verbale).

«Astfel, omul care vorbește nu mai este exact la fel
cel care nu vorbește. Chiar dacă, într-o situație dată, el
pronunță nici un cuvânt și ceea ce face nu rezultă din ob
nuințele specifice, este cert că el nu este același ca în es
zul în care n-ar fi învățat o limbă și nu s-ar fi exersat
utilizarea ei» scrie același autor, P. Oléron, în «Langage
et développement mental». Autorul se referă la aspectul fo
mativ al folosirii limbajului, adică la formarea unor **capa**
ități cognitive pe bază verbală.

Însușindu-și limba, comunicând cu ceilalți, omul (în cua
sul vieții sale) își însușește în același timp experiența ac
mulată de generațiile trecute și prezente (produse verba
le în formă scrisă — lucrări științifice, opere literare etc.
precum și regulile, forma, structura, formele gândirii logi
ce.

«Consecințele acestui fapt sînt că imaginile pe care t
le elaborăm noi depășesc cu mult experiența noastră pr
prie, întrucît ele includ concluziile obținute de marii gî
ditori și cercetători care au trăit înaintea noastră și și-a
adus contribuții la formarea concepțiilor noastre desp
întregul univers și despre noi înșine» (G. Miller, Langage
et communication, Paris, P.U.F., 1956).

Funcția simbolic-representativă este funcția de su
stituire a unor obiecte, fenomene și relații prin formele ve
bale sau alte semne. Această funcție este concepută
OMBREDANE ca purtînd asupra desemnării a ceea ce es
absent, fiind în raport invers cu limbajul narativ și evoc
tor ca și expunerile didactice elementare.

«Limbajul reprezentativ se orientează în două direc
diferite: pe de o parte către figura concretă și singular
fapt prin care se aseamănă cu opera de artă... a cărei sem
nificație este imediat accesibilă, pe de alta către aluzia fun
dată pe un sistem de convenții a căror însușire anterioar
este necesară». Există și o **simbolică fonetică** a lu
O. JESPERSEN, după care sunetele vorbirii au detașat
prin ele însele, o anume **simbolică fonetică** (de ex.: «i»-

simbolizează dimensiunile mici, lucrurile delicate, fine, fiind în consecință inclus și în componența cuvintelor (mic — petit — klein).

Este posibil să se realizeze anumite **asocieri** între senzațiile kinestezice ale pronunției sunetelor, pe de o parte, diferențierile acustice în raport cu spectrul sonor al sunetelor pe de altă parte și poziția diferită a limbii în pronunțarea cuvintelor, asocieri care se integrează unor semnificații desemnate de respectivele cuvinte.

Funcția expresivă (emoțional — expresivă, afectivă este funcția de **manifestare** atitudinală complexă a unor idei, imagini, nu numai prin cuvintele înseși dar și prin ritm, intonație, accent, pauză, mimică, pantomimică, gestică. Funcția expresiv-afectivă constă în exprimarea spontană sau semideliberată a **emoțiilor și impulsurilor**. Se pornește de la faptul primar al **strigătelor** până la **interjecție**, intonații, modificări de timbru, mimică și gesticulație.

OMBREDANE are în vedere mai mult exprimarea emoтивității primare și în legătură cu aceasta semnaleză fenomenele de regresivitate ale limbajului către automatisme, agramatisme, construcții ilogice sau aberante, repetiții, lexic primitiv și injurios. Nu trebuie omise nici deprinderile specifice limbajului emoțional.

Există un **coeficient personal** în fiecare act de comunicare umană corespunzător sensului tematic și experiențial conferit comunicării, de către individ, de către personalitate. Se pune problema comunicării în **ordinea personologică** (limbaj și personalitate) ce se conformează dialecticii relațiilor dintre general și particular. Aspectele singulare țin de inefabilul personal și nu pot fi integral decodificate. Subiectul este activ și în orice comunicare verbală își investeste și exprimă întreaga sa personalitate. Aparatele sale de emisie și posibilitățile sale de construcție apar aici doar ca funcții instrumentale.

Comunicarea gestuală a oamenilor secondează sistemul vorbirii sonore. Multe din gesturi au un caracter local; ele reflectă tendințele locale ale unei colectivități: De ex.: zîmbetul în cultura japoneză semnifică acordul celui admonestat (al servului cu gestul stăpînului care admonestea).

Limbajul coregrafic, arta actoricească, de pantomimă atitudinală, folosind în principal gesticulația, s-au putut forma numai pentru că gesturile și expresia corporală au cuprins în ele **mesajele gândirii** și ale vorbirii articulate ale oamenilor.

Funcția persuasivă sau de **convingere**, adică de **inducție** la o altă persoană a unor idei și stări emoționale este cunoscută și sub forma **imperativ — persuasivă a limbajului**. Prin această formă vorbitorul se impune altuia exercită o **influență** asupra voinței lui. Este clar însă că funcția este compusă, întrucât, imperativul ordinului este altceva decât convingerea realizată atât prin argumente cât și prin apelul emoțional. În anumite condiții, forța de acțiune a cuvântului devine excepțional de mare. Un bun orator, un bun profesor cu o înaltă tehnică și cultură a limbajului, reușește să pună complet stăpânire pe auditor (forța educativă a limbajului).

Mijloacele persuasive — imperative ale limbajului sunt variate, în funcție de scopul urmărit. Astfel, pentru a săvârși o faptă sau acțiune se recurge la: ordin, comandă, cerință ferm exprimată sau rugămintă. Pentru **încetarea** stoparea unei acțiuni se recurge la: interdicție, amenințări sau reproș. Pentru a acționa asupra voinței, pe calea convingerii, se recurge la mijloacele persuasive specifice: propunerea, sfatul, prevenirea sau apelul, inițiativa etc.

Un caz particular al acestei funcții, îl constituie **sugestia hipnotică** (în stare de veghe sau în somn hipnotic) utilizată pe scară largă în practica psihoterapeutică.

Funcția reglatorie sau de determinare, exprimă în esență **conducerea conduitei** altei persoane și a propriului comportament (utilitate practică). Este un **limbaj de intervenție** promptă, cu formule de concesie și energie, întrucât desfășoară într-un cadru situativ și cele mai multe condițiile acțiunii sunt cunoscute. În **muncă** limbajul intervine îndeosebi pentru a **ajusta** acțiunea la împrejurări, modula intensitatea eforturilor și a **întreține** o anumită cadență. **Limbajul practic** se regăsește în conduita individuală sub forma autocomenzii și autointerdicției, a blămării, aprobării de sine, a valorii ritmice care punctează acțiunile și-i relevă articulațiile.

Forța limbajului se manifestă elocvent în posibilitatea omului de a **stăpîni voluntar** reacțiile somatice și chiar vegetative ale propriului organism. Prin comenzi — în limbaj extern (cu voce tare) și limbaj intern (în gând), noi putem să **declanșăm** sau să **frînăm** aceste reacții, să schimbăm la un moment dat dispoziția afectivă, să mobilizăm forțele pentru a face față unei situații neobișnuite dificile (stress).

Această putere a cuvântului se bazează pe faptul că funcțiile organismului sunt desemnate verbal, posedă

«dublură verbală». Modelarea verbală a reacțiilor permite omului să le stăpânească, adică să le «programeze» pe plan mintal și să comande desfășurarea lor ulterioară. Pentru a ajunge la asemenea performanțe trebuie să urmăim un anumit antrenament, o adevărată «gimnastică psihică». Cercetările experimentale atestă sporirea considerabilă a capacității omului de **a-și regla voluntar conduita**, reacțiile organice ca efect al unui sistem special de autoreglare activă (psihoterapie tip «training autogen»):

Funcția ludică sau de joc, presupune asociația verbală de efort, consonanțe, ritmică, ciocniri de sensuri etc., mergând pînă la construcția artistică.

Ea apare de timpuriu **la copil**, care încearcă stări de satisfacție prin repetiții ritmice, ajustări și confruntări fonetice, combinații de efect.

Predomină **asimilările fonetice și verbale**, aliterațiile, reduplicările, unificările și asonanțele. Glumele și cuvintele de spirit rezultă din acestea, dar nu fără a fi susținute de o interjecție. **Jocul verbal** ce se emancipează creator și integrat într-un sistem de elaborare mult mai cuprinzător și motivat contribuie la arta cuvîntului. Se constată că **funcția ludică** este susținută și corelată cu funcția de **reglaj afectiv**.

Funcția dialectică implică formarea și rezolvarea contradicțiilor sau a **conflictelor problematice**. Funcția denumită restrictiv dialectică este cea a **cunoașterii conceptuale**, abstracte și teoretice, dezvoltată în stadiul operațiilor formale cînd devin posibile raționamentele ipotetico-deductive. Dezvoltarea la nivel superior al limbajului transformă și celelalte funcții, produce o rafinare a lor. Este ceea ce intervine în dezvoltarea funcției afective a limbajului odată cu elaborarea lui categorială.

Funcția fatică (sau factuală) este mai mult o funcție psihosocială, care se referă la menținerea unor contacte sociale între persoane. De ex.: comunicările frecvente de tip: «Cum te simți?, Ce mai faci?» etc. nu sînt propriu-zis solicitări de informații, deoarece nu se adresează în scopul stabilirii unui adevăr sau al elaborării unei acțiuni, ci numai pentru a menține și a **continua «la cald» relația socială** de cunoaștere și de atenție reciprocă a indivizilor.

Cercetătorii care s-au ocupat de clasificările și funcțiile limbajului sînt: Ombredane (1951), K. Bühler (1933), Jakobson (1960), Al. Graur (1972). Funcțiile inventariate de lingvistul R. Jakobson (expresivă — cromatică — cognitivă — poetică — fonică și metalingvistică) sînt coprezente în

funcționarea rețelei de comunicare și ele exprimă mai puțin o ierarhie și mai mult un bloc funcțional. În același fel concepînd conduita verbală ca un act interpersonal, Skinner relevă ceea ce noi denumim funcția **adresativă** și funcția de **recepție**. Corespunzător se detașează limbajul **activ** și limbajul **pasiv**.

FORMELE LIMBAJULUI

Intrucît am detaliat la caracteristicile și funcțiile limbajului unele aspecte ale fenomenologiei comunicării vom cita alte **aspecte specifice** în cadrul formelor limbajului.

Se disting în primul rînd două forme ale limbajului:

— limbajul **activ**, care are **inițiativa** în comunicare, în procesul de pronunțare al cuvintelor și a fixării lor în scris;
— limbajul **pasiv**, în care are loc procesul de **recepție nare și înțelegere** a limbajului, care îl precede pe cel activ și este mai bogat (citirea este o variantă a limbajului pasiv).

Limbajul activ presupune **exersare** permanentă și **cultivare sistematică**.

O altă delimitare a limbajului în două forme este următoarea:

— limbajul **extern**;

— limbajul **intern**.

Limbajul intern este un limbaj «pentru noi», «de comunicare cu noi înșine», întrucît prin el nu ne adresăm «celorlalți».

Limbajul extern are la rîndul său 2 forme:

— limbajul **oral** (vorbit);

— limbajul **scris**, luat după **sistemele de semnale** folosite în comunicare la emițător. De aici avem audierea și citirea.

Limbajul oral este cel mai important, de unde pornesc toate celelalte forme. Este fundamental pentru om, realizîndu-se în condiții concrete, depinzînd de situații și servindu-se de elemente situative.

În vorbirea **cu voce tare** se manifestă plenar toate caracteristicile comunicării verbale. În vorbire se investesc toate disponibilitățile sistemului verbal iar subiectul este **activ și multilateral** angrenat în comunicare. Vorbirea este **dinamică și orientată** către cineva. Adresabilitatea este o caracteristică distinctivă a limbajului oral. Exprimarea în limbaj oral este mai **liberă**.

Limbajul oral poate fi și colocvial sau dialogat sau monologat.

Dialogul reprezintă forma de bază a vorbirii și calea cea mai importantă de elaborare a limbajului. Are caracter activ — social, alcătuit din replici prin cooperare. Limbajul dialogat apare în copilărie, încă de la vârsta de 2 ani. Condiția de bază a dialogului este **cunoașterea temei** de către interlocutor și dispoziția către dezbateră ei.

Colocviul a fost intens cercetat de psihologia socială, degajând mai multe tipuri de rețele de comunicare cu caracter **omogen sau restrictiv — heterogen**. Relațiile de comunicare depind de relațiile interpersonale și de distribuția ierarhică a rolurilor în grup. Fiecare membru al grupului poate fi caracterizat printr-un **indice de centralizare** după rolul pe care îl ocupă în sistemul comunicării.

Monologul vorbit se distinge printr-un grad sporit de dificultate și prin faptul că este **mai elaborat și sistematizat**. Monologul rezultă dintr-o **interiorizare** a dialogului și în acest sens se invocă ca argument faptul că atât monologul **public** cât și **solilocviul** conservă ceva din forma dialogului, apărând ca o **conversație cu sine însuși**. Monologul este dezvoltat prin scris — citit care sînt forme predilecte de monolog. Există mai multe forme de monolog:

- a) — primar sau superior elaborat;
- b) — comunicativ sau pentru sine cu conținut descriptiv, narativ și explicativ;
- c) — normal sau patologic.

Formele comunicative de monolog necesită o **autosusținere**, trebuind să fie, în prealabil, **pregătite și proiectate** și uzînd episodic de **improvizații**.

Cea mai importantă particularitate a limbajului oral este **expresivitatea**, care se referă la **forma** acestuia.

Limbajul scris elaborează mesaje și le fixează în semne grafice, în cuvinte și fraze scrise; este **mai pretențios** și necesită **un plan** prealabil.

Scrierea se leagă de memoria socială. **Scrierea solicită structură gramaticală**, norme de sistematizare și claritate, conciziune, semne ortografice, redactare și text, destinație.

Deci scrisul implică maximă **exigență** în ordinea selecției lexicale și a construcțiilor gramaticale. Este o modalitate **intelectualizată** a limbajului, elaborată mai târziu și anevoios. Scrisul nu este o simplă transpunere a vorbirii ci presupune o **codificare lingvistică** și de aceea prezintă particularități care îl individualizează.

Cititul — ca formă de limbaj pasiv — precede scrisul. Scrisul și cititul sînt reciproc legate și sînt în relații complementare. Scrisul este codificare iar cititul este **decodificare**. Limbajul scris dispune de un context lingvistic, anticipat riguros și planificat mintal.

Limbajul intern, mai este cunoscut și sub denumirea de «monolog interior», «voce lăuntrică», «dialog cu sine însuși». Este analogic (nu identic) cu cel (oral și scris) extern. Gîndirea nu este altceva decît o operație ascunsă pentru alți oameni.

Limbajul intern este caracterizat funcțional prin **predominanța semnificațiilor cognitive** și a impulsurilor, intențiilor și planurilor reglatorii iar structural este caracterizat prin **asonoritate**, reduționism, concentrare și o extraordinară viteză de desfășurare. Limbajul intern dispune de un maxim de **libertate**, fiind ideomatic și greu transmisibil în limbaj extern.

Limbajul intern are mai multe forme particulare:

- a) forma **automatizată** (deprinderi);
- b) forma **pasivă** (ascultare și înțelegere);
- c) forma **anticipativă** (se planifică vorbirea orală sau scrisă);
- d) vorbirea **internă** (limbaj intern).

GÎNDIREA

DEFINIREA ȘI CARACTERISTICILE GINDIRII

Gîndirea este **reflectarea nemijlocită și generalizat-abstractă prin acțiuni mentale, sub forma noțiunilor, a însușirilor esențiale și necesare ale obiectelor și fenomenelor și a legăturilor logice, cauzale, dintre ele.**

Gîndirea este un **proces psihic cognitiv**, cu cel mai înalt nivel de **extragere, prelucrare și integrare** a informațiilor despre lumea externă, univers, natură, societate și nu în ultimul rînd despre noi înșine.

Ea are un **caracter mijlocit**, în sensul că nu operează direct asupra realității, ci asupra informațiilor obținute prin sistemul senzorial (senzații, percepții, reprezentări, etc.).